

Välkommen till

Värna våra yngsta

Späda barns rätt till hälsa och utveckling

Konferens Folkets hus, Stockholm 13–14 september 2022

Foto: Agneta Tilmert och Maskot bildbyrå AB

Arrangörer:

Linnéuniversitetet

NkaTM

 Socialstyrelsen

Folkhälsomyndigheten

Tisdag 13 september

08.00–9.30 registrering, kaffe/te och smörgås

09.30–9.35 Moderator

Karin Klingenjstjerna.

09.35–10.00 Inledning

Karin Tegmark Wisell, Generaldirektör Folkhälsomyndigheten,

Beatrice Hopstadius, Avdelningschef, Socialstyrelsen.

10.00–10.45 De 1000 första dagarna - vad kan de nordiska länderna göra tillsammans för att förbättra stödet till de yngsta barnen?

Resultat och slutsatser presenteras från projektet ”De första 1000 dagarna i de nordiska länderna”, finansierat av Nordiska ministerrådet.

Kari Slinning, Institutionen för spädbarns psykiska hälsa, Regionalt centrum för barns och ungdomars psykiska hälsa, Östra och södra Norge, Oslo, Norge, m.fl.

10.45–10.50 Paus

10.50–11.50 Hur kan små barn och föräldrar som upplevt svåra

påfrestningar som exempelvis förlust, krig och flykt stödjas och stärkas?

Kunskaperna om hur små barn påverkas av svår stress och potentiellt traumatiserande händelser visar att konsekvenser kan uppstå både på kort och lång sikt. En stödjande omsorgsmiljö och specialiserade behandling vid behov kan bidra till läkning och positiv utveckling. Här presenteras kunskapsområdet små barn, stress och trauma, principer för effektiva behandlingsinsatser för barn i ålder 0-6 år, samt preliminära resultat från en svensk studie av effekterna av Child-Parent Psychotherapy (CPP), som är en traumafokuserad, dyadisk behandlingsmetod för små barn.

Anna Norlén, Leg Psykolog, Leg Psykoterapeut, Verksamhetschef och Rektor vid Ericastiftelsen, doktorand Karlstad universitet.

12.00–13.00 Lunch

13.00–13.55 Socialstyrelsens skade- och dödsfallsutredningar

– mycket behöver förbättras för att förebygga våld mot barn

Socialstyrelsen har utrett 26 fall av dödligt våld eller försök till dödligt våld mot barn och identifierat ett tjugotal brister i samhällets skyddsnet. Här redovisas resultaten av utredningarna. Vidare förs diskussion om hur samhällets olika aktörer bättre kan uppmärksamma barn som riskerar att fara illa till exempel i familjer där föräldrar lider av svår psykisk ohälsa eller långvariga hälsoproblem, har ekonomiska svårigheter eller där föräldrarna är oense i samband med separation.

Marie Nyman, och Moa Mannheimer, utredare vid Socialstyrelsen.

13.55-14.00 Paus

14.00–15.00 Hur värnar samhället om hälsa, trygghet och stabilitet för de yngsta placerade barnen?

Barn som föds in i eller tidigt i livet växer upp i omsorgsmiljöer präglade av föräldrars missbruk, psykisk sjukdom eller andra allvarliga och riskfyllda

missförhållanden kan enligt lag omhändertas, placeras i jourhem och sedan vidare i familjehem, ibland med stöd av tvång (LVU). Vad händer när förhållandena förbättras och biologiska föräldrar vill få tillbaka vården om sitt barn? För att skydda barn, värna om stabilitet, kontinuitet och barnets bästa kan en begäran om flyttningsförbud och vårdnadsöverflyttning göras av socialtjänsten. Vad säger lagen när en LVU-placering överklagas och eventuellt upphör? Hur ser rättsprocessen ut? Vilken dokumentation, vilka iakttagelser och bedömningar behövs från berörda professioner för att säkra de yngsta barnens bästa i rättsprocessen? Vilka kunskaper behöver socialtjänsten för den bedömningen, och vilka kan bistå socialtjänsten med underlag och kompetens i arbetet?

Anna Kaldal, Professor i processrätt med inriktning mot barn i rättsliga processer, Juridiska institutionen, Stockholms universitet

Anna Norlén, Leg Psykolog, Leg Psykoterapeut, Verksamhetschef och Rektor vid Ericastiftelsen, doktorand Karlstad universitet

15.00 – 15.30 Kaffe/te, kaka och postermingel

15.30–17.00 Valbara seminarier

Valbara seminarium dag 1

1. Utökade hembesök för ökad tillgänglighet i barnhälsovården och jämlik hälsa

På flera håll i landet pågår utökade hembesök till nyblivna föräldrar i socioekonomiskt prioriterade områden för att förbättra förutsättningarna för barns hälsa, bidra till förstärkt föräldraskapsstöd och mer jämlik hälsa. Hembesöken innebär också en förändrad samverkan mellan barnhälsovården och socialtjänst, som även kan inkludera andra aktörer. Hur bidrar hembesök till barns hälsa, utveckling och en mer jämlik hälsa? Under seminariet presenteras erfarenheter och resultat från utvärderingar av utökade hembesök i Region Skåne, Region Västra Götaland, Region Stockholm samt Region Örebro.

Rinkeby utökade hembesöksprogram, Lene Lindberg, docent/lektor, och Kirsi Tiitinen Mekhail, magister i folkhälsa, Karolinska Institutet.

Utökade hembesök i Göteborg, FoU i Väst och GU, Fil dr, leg psykolog Lisbeth Lindahl, FoU i Väst, Göteborgsregionen, Fil dr, leg psykolog Elin Alfredsson, Psykologiska institutionen, Göteborgs Universitet.

Växa tryggt, utökade hembesök i Skåne, Region Skåne och Mau, Elisabeth Mangrio docent, Institutionen för Vårdvetenskap, Malmö Universitet

Utökade hembesök, Örebro, Agneta Anderzén-Carlsson, barnsjuksköterska, docent, Universitetssjukvårdens forskningscentrum, Region Örebro län/ Örebro universitet.

2. Sammanhållen samverkan kring de yngsta barnen vid psykisk sjukdom, beroendeproblem, eller när våld har identifierats hos föräldern.

Flera av de statsbidrag som fördelades under 2018–2020 inom överenskommelserna för att öka tillgängligheten till barnhälsovård för barn, utvecklade arbetssätt för att stärka stödet runt de yngsta barnen i dessa situationer.

Dalarna utvecklar en strukturerad samverkansmodell mellan regionen och kommunen, som ska ge ett sammanhållet stöd till familjer, från graviditet och familjebildande till senare delar av föräldraskapet. VIB, Very important babies-en samverkansgrupp som erbjuder stöd till familjer med psykosociala svårigheter som riskerar barns hälsa eller att barn far illa. Den består av en plan för vården till den födande föräldern under graviditet och förlossning samt för barnet, och samverkan inom ett tvärprofessionellt konsultationsteam, psykiskt ohälsforum POF, för gravida med svår psykisk sjukdom och eller problematik med skadligt bruk.

Lisa Wolgast, samordnande MBHV-psykolog och Kristin Lindblom, Barnhälsovårdsöverläkare, Region Dalarna.

Region Jönköpings län har inrättat ett barnskydds team med uppgift att stödja regionens personal med kunskap och stöd om hur professionen kan agera när barn far illa eller riskerar att fara illa. Teamet består av en specialistsjuksköterska, en socionom och en läkare som ger stöd i form av bl.a. utbildningar och enkäter och uppföljning. Ett mål är att insatsen ska göra att personal som möter barn blir bättre på att tidigt upptäcka behov av stöd eller skydd.

Elizabet Muhic, Utredare/specialistsjuksköterska, Maria Birgerheim, distriktsläkare, Elinor Petersson, kurator, Barnskyddsteamet, Barnrätt, Region Jönköping.

3. Utsatta barn -ett gemensamt samhällsuppdrag. Så kan anmälan om oro till socialtjänsten bidra till att barn får stöd

Antalet anmälningar om misstanke att barn far illa har ökat de senaste tio åren. . Varför ser det ut som det gör, och vad kan behöva utvecklas? På vilket sätt kan en anmälan om oro bidra till att barn uppmärksammas i ett tidigt skede? Socialstyrelsen kommer att dela med sig av resultat från de arbeten som skett inom myndigheten kopplat till orosanmälningar.

Antalet anmälningar om misstanke att barn far illa har ökat de senaste tio åren. . Varför ser det ut som det gör, och vad kan behöva utvecklas? På vilket sätt kan en anmälan om oro bidra till att barn uppmärksammas i ett tidigt skede? Socialstyrelsen kommer att dela med sig av resultat från de arbeten som skett inom myndigheten kopplat till orosanmälningar.

Eva Kågström utredare, Socialstyrelsen, Johanna Nilsson jurist, Socialstyrelsen.

4. Risker för det ofödda och späda barnet vid skadligt bruk och beroendesjukdom hos föräldrar och behovet av tidig samverkan

I Sverige finns några få verksamheter som är specialiserade på stöd till föräldrar med skadligt bruk och beroendesjukdom som väntar eller har barn i ålder 1-2 år. Tre exempel är Hagateamet i Göteborg, Ambulatoriet i Malmö och Rosenlunds mödravårdsteam och Rosenlunds barnhälsovårdsteam. Dessa team erbjuder individuellt anpassad mödravård och barnhälsovård med bland annat tät kontakt och hembesök.

Vilka är konsekvenserna av bruk, riskbruk och beroende för det späda barnet och för föräldraskapet? Hur arbetar de olika verksamheterna för att fånga upp och stödja föräldrar och barn - likheter och olikheter? Hur arbetar verksamheterna med samverkan med andra aktörer som har det lilla barnet i fokus, som förskola?

Pia Davidsson, familjebehandlare/socionom och Annelie Lindgren, utvecklingssekreterare för Samverkansgruppen Alma, Malmö spädbarnsteam Alhva/Ambulatoriet, Region Skåne.

Ann-loise Karlsson kurator och psykolog Stina Helmstrand, Rosenlunds mödra- och barnhälsovård, Region Stockholm.

Onsdagen 14 september

08.30–09.15 Hur uttrycker små barn psykisk ohälsa? Inblick i hur professioner som möter de yngsta barnen i olika verksamheter kan inter文enera tidigt

Hur uttrycker de yngsta barnen psykisk ohälsa? Hur kan vi på ett tidigt stadium upptäcka och hjälpa små barn som inte mår bra? Här ges en beskrivning av små barns egna uttryck för stress och psykisk ohälsa och en inblick i hur professionen kan inter文enera tidigt. Teori varvas med beskrivningar från arbetet i den kliniska vardagen.

Katrin Bernstad, Specialistpsykolog, barn 0-6 år. leg psykoterapeut och handledare, BUP Region Skåne.

09.20- 10.00 Generationsöverskridande ACE

– hur kan de brytas under graviditet och spädbarnstid?

Svåra erfarenheter såsom trauma, övergrepp, våld och försummelse kan innebära att känslomässig, fysisk eller social smärta överförs från en person till dennes barn. Hur kan samhället arbeta för att bryta sådana generationsöverföringar av trauma redan under graviditeten och spädbarnstiden? Seminariet behandlar perinatal psykoterapi med familjer med generationsöverskridande trauma.

Heidi Fjeldheim, särskild rådgivare, Regionalt centrum för barn och ungas psykiska hälsa, Hälsoregion Öst och Syd (RBUP), Norge.

10.00–10.30 Kaffe/te smörgås och poster mingel

10.30–12.00 Valbara seminarier

12.00–13.00 Lunch

13.00–13.45 Nationella satsningar och dess betydelse för arbetet med barn 0-2 år?

Erfarenheter från uppdragen om Ökad tillgänglighet och delaktighet i barnhälsovården, God och Nära Vård, Stärkt förlossnings kedja, utökade statsbidrag för föräldraskapsstöd samt arbetet med barn som anhöriga.

Tyra Warfvinge Sveriges kommuner och regioner (SKR).

Malin Ulfsson, utredare, Folkhälsomyndigheten.

Inga-May Andersson & Susanne Åhlund, utredare, Socialstyrelsen.

Eva Eurenus, utredare, Myndigheten för familjerätt och föräldraskapsstöd (Mföf).

Pauline Johansson, projektledare och lektor, Nationellt kompetenscentrum för anhöriga

13.45–14.15 Kaffe/te kaka

14.15–15.15 Att möta hela världen – om behovet av interkulturell kompetens

I Sverige har ungefär var tredje person utländsk bakgrund. Generellt sett är ohälsan större bland personer med utländsk bakgrund. Samhället behöver ge vård och omsorg ur ett interkulturellt perspektiv, vilket innebär att vara medveten om vilka specifika förutsättningar som kan finnas i mötet med patient, brukare eller anhöriga. Presentationen ger grundläggande kunskaper vad interkulturellt perspektiv kan innebära i praktiken samt inspirerar till utveckling av denna i mötet med andra.

Mona Lindqvist är psykologspecialist och Fil. dr. vid Transkulturellt Centrum, Stockholms läns landsting

Valbara seminarium dag 2

1 Samverkan mellan BVC, förskola, socialtjänst och andra aktörer om barn 0-2 år

Under de första åren i ett barns liv ligger ansvaret för att stödja vårdnadshavarna kring deras barns hälsa och välbefinnande hos barnhälsovården. Då många barn i Sverige börjar i förskolan vid ca 17 månader och vistas mycket tid i förskolan är också den en viktig arena för barns välbefinnande. Både vid oro för ett barn och i hälsofrämjande arbete kan det finnas behov av samverka. Under seminariet presenteras goda exempel på samverkan.

Monica Proven, Barnhälsochef, Helena Lindbert Skjelseth, specialpedagog, Borås kommun, barnhälsosteam, förskola, BVC, familjecentral.

Berit M Gustafsson, Med Dr, Specialistsjuksköterska, Projektledare PLUSS, Region Jönköpings län, Linköpings Universitet.

Anna-Maria Jacobsson, Hälsa-lärande-trygghet, Region Västerbotten.

Anne-Marie Eckermark, rektor, Förskoleförvaltningen Göteborgs stad, Hjällbo samverkan.

2. Stöd för att främja kommunikation och språkutveckling

Kommunikations- och språkutveckling är en process som börjar före födseln och är en del av barnets generella utveckling. Förmågan att kommunicera och tillägna sig språk finns redan vid födseln. Under seminariet presenteras kunskapsstöd och arbetssätt för att stödja och stimulera språkutveckling hos de yngsta barnen.

Små barns språkutveckling, Gudrun Eklund och Rose-Marie Nylander, Utredare, Socialstyrelsen.

Screening med ITC-arbetsätt för att bedöma och stimulera barns språkliga och kommunikativa utveckling, Anna Levin, barnhälsovårdsöverläkare, Region Gotland.

Bokstart Gotland, hembesök med dialogläsning, bokgåva och samtal med första - gångs föräldrar och deras barn, Region Gotland.

3. Systematiska arbetssätt för att tidigt upptäcka barn som far illa

För att tidigt upptäcka barn som riskerar att fara illa behöver systematiska arbetssätt och rutiner utvecklas inom Barnhälsovården. Under seminariet presenteras resultat från sådana utvecklingsarbeten.

BarnSäkert - rätt stöd i rätt tid för en barndom fri från våld. Barnhälsovården i Region Uppsala bedriver ett systematiskt arbete för att tidigt upptäcka barn som riskerar att fara illa. Om en sådan upptäckt görs erbjuds föräldrarna stöd i att hantera eventuella problem och risker i hemmiljön. På så vis vill barnhälsovården bidra till en jämlik hälsa och utveckling bland regionens barn. Arbetssättet kallas Barnsäkert 2. Steven Lucas, Maria Engström, Akademiska barnsjukhuset, centrala barnhälsovården, Region Uppsala.

4. Mödra-spädbarnsbehandling vid psykisk ohälsa hos den nyblivna mamman

För att det lilla barnet ska kunna utvecklas och använda sina egna resurser behövs en trygg anknytning i relationen mellan barnet och omvårdnadspersonen. I familjer med barn i åldern 0–2 år där det finns en uttalad psykosocial belastning, oro, nedstämdhet, bristande omsorgsförmåga, eller risk för svårigheter att knyta an och samspela med barnet kan det behövas särskilda insatser för att stödja föräldraförmågan och relationen mellan barn och föräldrar, för att föräldrarna ska kunna bidra till sitt barns utveckling. Under seminariet ges exempel på arbetssätt och erfarenheter från sådana verksamheter.

Vid BUP mellanvård, Region Stockholm, prövas en kartläggningsmodell som ska bidra till utvecklingen av ett familjeorienterat arbetssätt i mötet med nyblivna sköra föräldrar och deras nätverk. Genom arbetssättet lyfts resurser och resilienta faktorer i det lilla barnets sammanhang för att tidigt fånga vad som behöver stärkas och stöttas för en god utveckling. Kurator Camilla Linderborg berättar om hur ett behandlingsförlopp kan se ut.